TILMÆLI

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Gæðamerki fyrir jafnræði og jafnrétti í leikskólum og grunnskólum

Með tilvísun til 45. og 56. greinar í Helsingforssamningnum samþykkti Norðurlandaráð þann 8. apríl 2014 eftirfarandi tilmæli samkvæmt tillögu borgara- og neytendanefndar.

Norðurlandaráð beinir tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um

að leikskólar og skólar verði kortlagðir út frá kynjasjónarmiðum og hentugar aðferðir greindar á Norðurlöndum til að efla jafnræði í leikskólum og skólum;

að skrásetja norrænt gæðamerki (vottun) eða annað norrænt fyrirkomulag sem veitt verði leikskólum og grunnskólum sem vinna markvisst að jafnræði og jafnrétti;

að flétta framtak þetta inn í norræna samstarfsáætlun um jafnréttismál 2015–2018 og ennfremur inn í menntun leikskólakennara og kennara;

að nýta ýmsan norrænan vettvang, þar á meðal vefsíður, í því skyni að sýna góð dæmi um leikskóla og skóla sem vinna með jafnræði og jafnrétti.

Akureyri, 8. apríl 2014

Karin Åström	*Britt Bohlin*
Forseti Norðurlandaráðs	Framkvæmdastjóri Norðurlandaráðs

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Nefndartillaga um gæðamerki fyrir jafnræði og jafnrétti í leikskólum og grunnskólum

1. 1. Tillaga nefndarinnar

Borgara- og neytendanefnd leggur til að

Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um

að leikskólar og skólar verði kortlagðir út frá kynjasjónarmiðum og hentugar aðferðir greindar á Norðurlöndum til að efla jafnræði í leikskólum og skólum;

að skrásetja norrænt gæðamerki (vottun) eða annað norrænt fyrirkomulag sem veitt verði leikskólum og grunnskólum sem vinna markvisst að jafnræði og jafnrétti;

að flétta framtak þetta inn í norræna samstarfsáætlun um jafnréttismál 2015–2018 og ennfremur inn í menntun leikskólakennara og kennara;

að nýta ýmsan norrænan vettvang, þar á meðal vefsíður, í því skyni að sýna góð dæmi um leikskóla og skóla sem vinna með jafnræði og jafnrétti.

2. Aðdragandi

Borgara- og neytendanefnd telur þörf á að auka athygli á jafnrétti, réttindum barna og þeirri staðreynd að börn á Norðurlöndum mæta oft stöðluðum kynjaímyndum vegna líffræðilegs kyns þeirra. Í þeim felast tækifæri en einnig hömlur og gefur það tilefni til að auka fræðslu með því markmiði að draga úr áhrifum staðalímynda.

Norræn samfélög taka sífellt breytingum og hugtökin um kyn breyst töluvert á undanförnum áratugum, einkum hjá stúlkum. Því ber að huga að menntun leikskóla- og grunnskólakennara eigi þeir að geta sinnt félagsmótun og menntun barna og ungmenna og búið þau undir Norðurlönd þar sem jafnrétti ríkir og allir fá notið sín. Mikilvægt er að vinna með kynjaskilning í leikskólum og grunnskólum og stuðla þannig að því að hæfileikar allra barna þroskast óháð kyni þeirra.

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Tillögunni er ætlað að stuðla að heimi þar sem stúlkur og drengir standa jafnar að vígi.

3. Rökstuðningur

Uppeldisstarf á Norðurlöndum ber merki um að komið er mismunandi fram við börn vegna staðalímynda um líffræðilegt kyn þeirra (skýrslur Norrænu ráðherranefndarinnar um kyn og skóla á Norðurlöndum frá 2005, 2010 og 2013). Stúlkur eru iðulega sagðar þægar og góðar en strákar baldnir og slugsar í námi. Þörf er á kennsluaðferðum sem takast á við kynskiptingu í skólakerfi og ennfremur að þróa fram kerfi sem hvetur til breytinga.

Borgara- og neytendanefnd vill að leikskólum og grunnskólum verði gefinn kostur á að hljóta viðurkenningu fyrir starf þeirra að jafnræði og jafnrétti. Börn og ungmenni eiga ekki að þurfa að finna fyrir stöðluðum væntingum og fordómum sökum kynferðis heldur eiga þau að geta valið að eigin ósk.

Gæðamerki eða annað fyrirkomulag sem eflir þekkingu um jafnrétti kynjanna gæti vakið athygli á jafnréttisstefnu og stuðlað að innleiðingu hennar á menntasviði. Ef drengir og stúlkur eru studd til að þroska hæfileika sína óháð kynbundnum fordómum myndi aðlögunarhæfni barnanna aukast og fyrir vikið gætu Norðurlönd nýtt sér betur tækifæri hnattvæðingar með því að efla hæfni Norðurlandabúa og samkeppnisstöðu svæðisins. Þannig mætti einnig koma til móts við óskir um að brjóta upp kynskiptingu menntakerfis og vinnumarkaðar.

Í sumum löndum er hafið jafnréttisstarf í leikskólum og grunnskólum og sums staðar starfa jafnvel kynjafræðikennarar. Umrædd lönd geta verið fyrirmynd annarra sem ekki eru farin að huga að þessum málum.

Norrænt gæðamerki eða annað fyrirkomulag gæti jafnframt átt þátt í að mæta áskorunum og framtíðarsýn í norrænni jafnréttisstefnu sem greint er frá í áætlun um Norrænt samstarf um jafnréttismál 2011–2014.

4. Umsagnir

Eftirfarandi stofnanir hafa verið beðnar um að veita umsögn um tillöguna:

Sveriges Kommuner och Landsting udtaler: Forbundet har en positiv indstilling til, at et kvalitetsmærke kan tildeles forskoler og skoler ud fra lærers og pædagogers aktive arbejde med ligebehandling og ligestilling. Det anses for vigtigt, at et kvalitetsmærke fokuserer på, at virksomheden har et systematisk arbejde med ligebehandling og ligestilling.

Diskrimineringsombudsmanden i Sverige udtaler: Forslagene kan give en god støtte og bidrage til at udvikle forskoler og skolers arbejde med at fremme børn og elevers lige rettigheder og muligheder i de nordiske lande. Det påpeges, at ansvaret ligger hos kommunerne og frivillige uddannelses udbydere samt at et fælles kvalitetsmærke ikke må udgøre en hindring for det nationale arbejde.

Lärarnas Riksforbund i Sverige udtaler: Forbundet støtter ikke forslaget om at indføre et kvalitetsmærke for ligebehandling, da det anses at være et nationalt anliggende som udføres gennem lovgivning og tilsyn.

Ålands barnträdgårdslärare udtaler: Ideen om et nordisk kvalitetsmærke er en god satsning, men der skal være opmærksomhed på, at få ressourcer til at gennemføre efteruddannelsen.

Utdanningsforbundet i Norge udtaler: Forbundet støtter, at der foretages en kortlægning af kønsperspektivet i forskoler og skoler, men

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

støtter ikke indføringen af et kvalitetsmærke som den bedste løsning på opfølgningen. Det anses for at være for ressourcekrævende, hvorfor der foreslås udmærkelser eller årlige priser som en anerkende metode til at fremme målet.

Oulu universitet, afdeling for kvinde og kønsforskning udtaler: Et certifikat kan fremme ligebehandlings- og ligestillingsarbejdet i forskoler og skoler. Det kan støtte og inspirere nye generationer under deres opvækst.

Den finske delegation for jämställhetsärenden udtaler: Forslaget om en nordisk kortlægning af kønsperspektivet i børnehaver og skoler støttes, og det påpeges, at forslaget også bør inddrage dem, som arbejder med det. Der er forbehold imod at indføre et certifikat, da det kræver mange finansielle og personalemæssige ressourcer at gennemføre og opretholde. Det påpeges endvidere, at et kvalificeringssystem bør tage udgangspunkt i de nationale udredninger og bygge på lovgivning fremfor priser.

Det danske Ligestillingsministerium udtaler: Der har ikke været foretaget en egentlig national kortlægning af kønsperspektivet i børnehaver og skoler i Danmark, men der har været nordiske aktiviteter. Det udelukkes ikke, at børn og ungeperspektivet kan indarbejdes i det kommende samarbejdsprogram på ligestillingsområdet.

NIKK – nordisk kunskap om kön udtaler: NIKK vil ikke komme med en selvstændig udtalelse, men giver sine bemærkninger til Nordisk Ministerråd, så de evt. på et senere tidspunkt kan indgå i et endeligt svar fra ministerrådet til Nordisk Råd.

5. Álit nefndarinnar

Nefndin veitir því eftirtekt að umsagnaraðilarnir telja að jafnréttis- og jafnræðisstarf í leikskólum og skólum sé mikilvægt. Í mörgum umsögnum er bent á að skrásetning gæðamerkis eins og henni er lýst í tillögunni krefðist mikils fjármagns og mannafla.

Í mörgum umsögnum er bent á að kerfið sem lagt er til verði að taka mið af reglum sem gilda í löndunum og ennfremur að starfið fari fram í sveitarfélögum.

Nefndin skráir þessar athugasemdir hjá sér og fléttar þær inn í málsliði sem hér fara á eftir í niðurstöðu.

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

6. Niðurstaða

Með hliðsjón af ofangreindu leggur borgara- og neytendanefndin til að

Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um

að leikskólar og skólar verði kortlagðir út frá kynjasjónarmiðum og hentugar aðferðir greindar á Norðurlöndum til að efla jafnræði í leikskólum og skólum;

að skrásetja norrænt gæðamerki (vottun) eða annað norrænt fyrirkomulag sem veitt verði leikskólum og grunnskólum sem vinna markvisst að jafnræði og jafnrétti;

að flétta framtak þetta inn í norræna samstarfsáætlun um jafnréttismál 2015–2018 og ennfremur inn í menntun leikskólakennara og kennara;

að nýta ýmsan norrænan vettvang, þar á meðal vefsíður, í því skyni að sýna góð dæmi um leikskóla og skóla sem vinna með jafnræði og jafnrétti.

Kaupmannahöfn, 22. janúar 2014

Annicka Engblom (M) formaður
Elín Hirst (Sj.)
Jan Lindholm (MP)
Knut Storberget (A)
Maria Stenberg (S)
Morten Wold (FrP)
Satu Haapanen (gröna) varaformaður
Suna Kymäläinen (sd)

Morten Wold (FrP) gerði fyrirvara við annan málslið sem fjallar um að skrásetja norrænt gæðamerki.

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger

Norðurlandaráð

Tilmæli 9/2014

Fyrra skjalsnúmer:
A 1608/medborger

Fjallað um í:
Borgara- og neytendanefnd

Málsnúmer 13-00293-9

Fylgiskjal: Nefndartillaga
A 1608/medborger